Minden festő önmagát festi
Frissen 2026

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves művészek, kurátorok, vendégek!

„Minden festő önmagát festi” – idézi Daniel Arasse művészettörténész a reneszánsz kori firenzei mondást, amikor esszéiben azt elemzi, hogyan jelenik meg a sajátos stílusjegyeken túl az alkotó egyénisége és öntudata az alkotásban.

Oscar Wilde híres regényében, a *Dorian Gray arcképé*ben ugyanez visszhangzik: „Minden kép, melyet érzéssel festettek, a festő arcképe, nem a modellé.”

Ez a gondolat a festészet egyik legizgalmasabb kérdését érinti. Mit árul el egy kép az alkotójáról? Mennyire van jelen a festő személyisége akkor is, amikor nem önmagát ábrázolja, hanem tájat, emberi alakot, tárgyakat, vagy éppen színeket és gesztusokat fest?

A Műcsarnok hetedik alkalommal megrendezett *Frissen* kiállítása ezúttal a festészetet állítja középpontba. Hat művész és hat kurátor találkozásából született ez a tárlat, amely nem akar átfogó pályaképeket adni, inkább hat különböző alkotói világba enged betekintést. Hat olyan művészi gondolkodásba, amelyben a festészet egyszerre személyes vallomás és a világ megértésére tett kísérlet.

A festészet létjogosultságát időről időre megkérdőjelezték. A fényképezés, majd a mozgókép és a digitális technológiák megjelenése óta újra és újra felmerül a kérdés: miért festenek ma a festők? Mi az, amit ez a médium még mindig képes megmutatni? A festészet története éppen azt bizonyítja, hogy nem lezárult lehetőségek tárháza, hanem folyamatosan megújuló gondolkodási forma. A mostani kiállítás sem törekszik egyetlen általános válaszra, ám a különböző alkotói világok között mégis kialakul valami párbeszéd: a képek visszautalnak egymásra, kérdéseket tesznek fel, új összefüggéseket teremtenek.

A tárlat egyik központi gondolata a festői gesztus: az a mozdulat, amelyben a festék a vászonra kerül, ami egyszerre fizikai cselekvés és személyes megnyilvánulás.

Ezt különösen erőteljesen képviseli **Bánki Ákos** festészete, amely most a kiállításban mintegy középpontként is működik. A *Szekvenciák* nagyméretű, színes, absztrakt képein a rétegzett színsávok, csorgások és az egymásra épülő festékfelületek egyszerre hordoznak rendszert és kiszámíthatatlanságot. A kompozíciókban egyértelműen ott van a szervezettség, de az anyag ellenállása és a gesztusok spontaneitása mégis folyamatosan felülírja a rendet. Bánki számára a festés nem egy előre elképzelt kép megvalósítása, hanem maga a megismerés folyamata. Képei nem hagyományos értelemben ábrázolnak valamit, hanem érzelmi és érzéki állapotokat hoznak létre.

A festészet lényegi kérdését feszegetik: hogyan lehet újra és újra átértelmezni a látványt, a teret, a képi tapasztalatot? Hogyan képes egy festő kilépni a megszokott sémákból, és egy másik, váratlan irányból közelíteni ugyanahhoz az alapélményhez?

A kiállítás másik fontos pólusát a figurális festészet képviselői jelentik. **Menyhárt Tamás** – vagy ahogyan mindenki ismeri: Menyus – képein az emberi alak lelki és szimbolikus tartalmak hordozója. Angyalok, szentek, démoni figurák és hétköznapi emberek népesítik be a vásznait. A vallási ikonográfia elemei – a glória, a stigma, az angyalszárny – személyes jelentésekkel telítődnek. Az alkotó olykor saját magát is szentként vagy angyalként jeleníti meg, máskor az angyali és démoni minőséget egyszerre, egyetlen alakban egyesíti.

Menyus képeinek különös ereje éppen ebből a kettősségből fakad. A transzcendens és a földi, a szent és a profán, a lírai és a nyugtalanító nem válik szét egymástól. Az egyik falon a megnyújtott, függőleges képfelületek a gótikus katedrálisok ablakait, az ikonfalak világát idézik, mintha ezek a képek egy másik, szakrális térbe nyitnának átjárót. A másik falon látható portréin szereplő alakok ugyanakkor nagyon is emberiek: esendők, indulatosak, sebzettek. A festészetében megjelenő hit és kétely, vágy és félelem ugyanannak az emberi létezésnek a részei.

A figurális festészet egy másfajta, személyes és kulturális emlékezetre épülő változatát képviseli **Verebics Kati**. Munkáiban a festészet, a fotográfia, a kollázs és az átvitel technikái találkoznak. Képeinek alapanyaga lehet az anyasága, egy utazás emléke, egy régi könyv, textilminta, fénykép vagy térkép. A kollázs nála nem pusztán különböző elemek egymás mellé helyezése: a tépés, a rétegezés és az egymásra kerülő anyagok révén új jelentések születnek.

Verebics munkáiban a láthatóság és az elrejtés különösen fontos. Az arcok, emberi alakok gyakran részben eltűnnek, természeti elemek, mintázatok takarják el őket. A kép egyszerre mutat meg és von vissza valamit, mintegy az emlékezet működését idézve: bizonyos részletek elhalványulnak, mások váratlanul előtűnnek. A festmények így nemcsak történeteket őriznek, de azt is megmutatják, hogyan alakul át az emlék képpé, miként keveredik benne a személyes tapasztalat a közös kulturális tudással.

Menyus és Verebics Kati képei között érdekes párbeszéd jön létre. Mindketten figurákból és emberi történetekből indulnak ki, de két eltérő, férfi és női nézőpontú világot építenek, amelyeket akár egymás kiegészítéseként is olvashatunk. Emellett, míg az egyik oldalon intenzív szakrális és mitikus képzetek jelennek meg, addig a másikat a személyes emlékezet és a kulturális rétegzettség jellemzi.

Könyv Kata munkássága egészen más irányból közelít a festészet lehetőségeihez. Alkotásaiban a szobrászat és a festészet határai folyamatosan elmozdulnak, miközben fontos számára a művészettörténeti hagyomány. Könyv Kata parafrázisai azonban nem egyszerűen Michelangelo, Bernini és Rodin szobor-klasszikusait idézik, sokkal inkább a pars pro toto elvén működnek. A művész kivág, felnagyít, részletekre irányítja a figyelmet, majd a szobrászati formákat saját festői nyelvébe fordítja át. A részletek – egy kéz, egy arc, egy könnycsepp – önálló jelentést kapnak, miközben az egész szobor emléke is él bennük. A művészettörténeti idézet így nem másolat, hanem személyes újraértelmezés.

Könyv Kata már tíz éve dolgozik úgynevezett puha képekkel. Ezek a bútorlapra, szivacsra és mikroplüssre épülő munkák szinte vonzzák a tapintást. A festmény kilép a hagyományos

képfelületből: a néző nemcsak látja, hanem szinte testi tapasztalatként érzékeli a művet. A puhaság különös ellentétet teremt a festett motívumokkal és a klasszikus szobrászat idézeteivel.

A test kérdése a *My body is a battleground* című triptichonban társadalmi jelentésekkel is kiegészül. A cím Barbara Kruger ismert művére utal, és a női test körüli konfliktusok széles körét nyitja meg, a szépség elvárásaitól az anyaságon át az önrendelkezés kérdéséig.

A munkáiban megjelenő tükröződés, a saját test megfigyelése egyszerre utal az önvizsgálatra és az önmagunkba záródás veszélyére. A köldök mint a test középpontja akár a világmindenség eredetére is utalhat: a személyes és a kozmikus, az egyéni és az egyetemes itt különös módon ér össze.

A tárlat két további művésze a környezet és a belső világ kapcsolatát kutatja, de eltérő festői eszközökkel. **Kaszás Réka** *A hiány formái* című sorozatában a természet és a táj nem közvetlen látványként jelenik meg. A festmények emléktöredékekből, felidézett részletekből, gesztusokból és absztrakt formákból épülnek fel. A táj itt nem egyszerűen valami, amit a festő maga előtt lát, hanem olyan valami, amit magában hordoz, újraalkot, rétegről rétegre felépít. A felismerhető természeti motívumok és az elvonatkoztatott festői felületek egymásba olvadnak. A látvány fokozatosan elveszíti konkrétságát, miközben érzelmi tartalma egyre erősebbé válik. A hiány nem ürességként jelenik meg, hanem olyan tapasztalatként, amelynek nyomai tovább élnek bennünk. A képek mintha azt kérdeznék: mi marad meg egy helyből, egy élményből, egy tájból akkor, amikor már nem vagyunk ott?

Király Gábor festészete szintén belső tájak felé vezet, a korábbi, nyersebb expresszivitás után új képein fegyelmezettebb, de líraibb, meditatívabb festői nyelv bontakozik ki. A meghatározó, nem evilági kék szín időtlen, álomszerű tereket teremt. Képei egyszerre vonzók és nyugtalanítók: mintha egy olyan világba lépnénk, ahol a külső látvány és a belső állapot már nem választható el egymástól.

Király képein a geometrikus rend és a természet szerves, kiszámíthatatlan világa között feszültség keletkezik, mint amikor két emberi működésmód találkozik: az ösztönös, organikus létezés és az a rend, amelyet magunk köré építünk, hogy eligazodjunk a világban. A kék tájak és a zárt enteriőrök ugyanazoknak a kérdésnek a különböző változatai: hogyan találhatunk egyensúlyt a külvilág és a saját belső világunk között? Mit kezdünk a sebezhetőségünkkel? Elrejtjük vagy megmutatjuk?

A hat művész munkái tehát sokféle választ adnak arra, mit jelent ma festeni. Van, aki a gesztusban, más az emlékezet rétegeiben, a testben, a művészettörténeti hagyomány újraértelmezésében, vagy éppen a táj belsővé alakításában találja meg a saját festői nyelvét. A közös bennük, hogy egyikük sem tekinti magától értetődőnek a festészet eszközeit. Mindannyian újra és újra próbára teszik a kép határait, legyen szó anyagról, felületről, formáról vagy jelentésről.

És talán éppen ezért térhetünk vissza a kiállítás elején idézett gondolathoz: minden festő önmagát festi. Nem feltétlenül az arcát vagy a történetét, hanem azt a módot, ahogyan a világot érzékeli. Azt, amit fontosnak, fájdalmasnak, szépnek, vagy éppen elviselhetetlennek talál benne. És amiben ezek a művészek hasonlítanak, azt egy szóval tudnám összefoglalni:

intenzitás. A kiállító művészek mindegyikében látom ezt, a világ megragadásának intenzív és szenvedélyes vágyát, noha sokféle irányból érkeztek ide most a Műcsarnokba.

A *Frissen* alkotói arra is emlékeztetnek, hogy a festészet nem lezárt hagyomány, hanem eleven, folyamatosan változó, jelen idejű tapasztalat. Köszönet a művészeknek és a kurátoroknak, hogy létrehozták ezt a sokféle, mégis egymással párbeszédbe lépő kiállítást, és a Műcsarnoknak, hogy teret ad Bánki Ákos, Kaszás Réka, Király Gábor, Könyv Kata, Menyhárt Tamás és Verebics Kati találkozásának, és persze nekünk, a kiállítás látogatóinak, hogy belépjünk a világukba.

Jankó Judit